

Muutos valtioneuvoston asetukseen poikkeuksista covid-19-todistuksen esittämismuutokseen ja covid-19-testiin osallistumiseen

Tausta

Valtioneuvosto antoi 6.7.2021 asetuksen poikkeuksista covid-19-todistuksen esittämismuutokseen ja covid-19-testiin osallistumiseen. Asetus tuli voimaan 12.7.2021. Valtioneuvoston asetus on annettu tartuntatautilain 16 c §:n 2 momentissa säädetyn asetuksenantovaltuuden nojalla. Tartuntatautilain 16 c §:ssä säädetään poikkeuksista velvollisuuteen esittää todistus ja osallistua covid-19-testiin. Pykälän 2 momentissa todetaan, että velvollisuus esittää todistus ja osallistua testiin ei koske henkilöitä, jotka saapuvat Suomeen sellaisesta maasta tai sellaiselta alueelta, jossa covid-19-taudin ilmaantuvuus tai muuntuneen viruksen yleisyys ei aiheuta erityistä epidemian leviämisen riskiä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset momentissa tarkoitetuista maista ja alueista.

Asetuksen 1 §:ssä on lueteltuna maat ja alueet, joista Suomeen saapuvilta ei edellytetä tartuntatautilain 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua todistusta rokotuksista, sairastetusta taudista tai negatiivisesta covid-19-testituloksesta taikka 16 b tai 16 d §:ssä tarkoitettua covid-19-testiä. Asetuksessa luetellut maat ja alueet ovat Australia, Hongkong, Islanti, Israel, Kiina, Macao, Malta, Puola, San Marino, Singapore, Uusi-Seelanti ja Vatikaani sekä Norjan Omasvuonon, Kaivuonon, Raisin, Koutokeinon, Kaarasjoen, Tenon, Uuniemen ja Etelä-Varangin kunnat.

Asetuksen 2 §:n mukaan asetus on voimassa 31.8.2021 saakka. Asetuksen perustelumuiotissa on todettu, että hallitus tarkastelee asetuksen perusteluissa kuvattua ilmaantuvuuden raja-arvoa ja muita epidemiologisia kriteereitä, sekä näiden epidemiologisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) laatiman tilannekuvan pohjalta kahden viikon välein. Asetuksen perustelumuiotissa on kuvattu tarkemmin asetuksen taustaa ja vaikutuksia sekä covid-19-tilannetta. Muistio on luettavissa osoitteessa https://stm.fi/documents/1271139/67061353/06072021_VNA_muistio.pdf/acb370cb-77bb-b0f8-8b20-2857c0b73721/06072021_VNA_muistio.pdf?t=1625580447738

THL on 16.7.2021 antanut sosiaali- ja terveysministeriölle lausunnon poikkeuksista covid-19-todistuksen esittämismuutoksesta ja covid-19-testiin osallistumisesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (THL/3844/4.00/2021). Ministeriö ja hallitus ovat tarkastelleet lausuntoa sekä arvioineet tilannetta ja muutamien maiden epidemiatilanteen muuttuneen tilanteen takia katsoneet tarpeelliseksi muuttaa asetuksen 1 §:ää.

Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Voimassa olevan asetuksen pykälässä määritellään maat ja alueet, joista saapuvia poikkeukset velvollisuuteen esittää todistus ja osallistua covid-19-testiin koskevat. Maa- ja alueluettelo perustuu covid-19-epidemian leviämisen riskin arviointiin. Covid-19-todistusta tai -testiä ei voimassa olevan asetuksen 1 §:n mukaan edellytetä henkilöiltä, joka saapuu Suomeen sellaisesta maasta tai alueelta, jonka epidemiologinen tilanne vastaa covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaista perustason tilannetta¹. Arvioitaessa matkustuksen lähtömaata tai aluetta seurantajakson väestöön suhteutettu covid-19-tapausten ilmaantuvuus on 100 000 asukasta kohti alle 10, positiivisten covid-19-testitulosten osuus on alle 1 prosenttia otetuista näytteistä ja muuntuneen viruksen yleisyys ei aiheuta erityistä covid-19-epidemian leviämisen riskiä Suomeen.

¹ https://stm.fi/documents/1271139/38741793/STM_2021_X_Covid_hybridi_1_VEDOS.pdf/bd149550-4c56-8318-0918-c867005a67df/STM_2021_X_Covid_hybridi_1_VEDOS.pdf?t=1609237439577

Asetuksen 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Maa- ja alueluettelo perustuisi voimassa olevan asetuksen 1 §:n tapaan covid-19-epidemian leviämisen riskin arviointiin. Arvioitaessa matkustuksen lähtömaata tai aluetta seurantajakson väestöön suhteutettu covid-19-tapausten ilmaantuvuus olisi 100 000 asukasta kohti alle 10, testausaktiivisuus olisi vähintään 50 % Suomen vastaavasta testausaktiivisuudesta ja muuntuneen viruksen yleisyys ei aiheuttaisi erityistä covid-19-epidemian leviämisen riskiä Suomeen. Kriteerit vastaisivat muilta osin voimassa olevan asetuksen 1 §:n mukaisia kriteereitä, mutta positiivisten testitulosten osuuden sijaan tarkasteltaisiin testausaktiiviteettia. Testausaktiiviteetin arvioinnissa on huomioitu sekä positiivisten testitulosten osuus että väestöön suhteutettu tehtyjen testien lukumäärä. Testausaktiivisuuden arvioidaan kuvaavan täsmällisemmin covid-19-epidemiatilannetta kuin positiivisten näytteiden osuus yksinomaan, sillä vähäinen testien lukumäärä heikentää testiposiitivisten osuuden luotettavuutta.

Maat ja alueet, joista saapuvia poikkeukset velvollisuuteen esittää todistus ja osallistua covid-19-testiin koskevat, pysyivät pääosin ennallaan. Asetuksen mukaisia maita ja alueita olisivat edelleen Australia, Hongkong (Kiinan erityishallintoalue), Islanti, Israel, Kiina, Macao (Kiinan erityishallintoalue), Puola, San Marino, Singapore, Uusi-Seelanti ja Vatikaani sekä Norjan rajakunnista Omasvuonon, Kaivuonon, Raisin, Koutokeinon, Kaarasjoen, Tenon, Uuniemen ja Etelä-Varangin kunnat. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi Slovakia ja Taiwan.

THL on tehnyt 16.7.2021 arvion eri maiden koronavirusepidemian tilanteesta. Arvion tekemisessä THL on käyttänyt Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskuksen (ECDC) 15.7.2021 julkaisemia covid-19-taudin ilmaantuvuusarvoja (edeltävän kahden täyden viikon tapausmäärä 100 000 asukasta kohden) ja Maailman terveysjärjestön (WHO) 15.7.2021 julkaisemia covid-19-viruksen testausaktiivisuutta kuvaavia lukuja (testien lukumäärä 1000 asukasta kohden viikossa sekä positiivisten testien osuus). Eräiden maiden ja alueiden kohdalla on käytetty ECDC:n ja WHO:n julkaisemien tietojen ohessa Hongkongin terveystilanteen julkaisemia lukuja. Arvio epidemiatilanteen kehittymisestä on tehty päivää kohden raportoitujen tapausten määrän muutosten perusteella viimeisten kahden viikon aikana. Pohjois-Norjan epidemiatilanteen arvio on tehty 15.7.2021 ja Pohjois-Ruotsin epidemiatilanteen arvio 14.7.2021 kyseisten maiden terveystilanteen julkaisemien tietojen pohjalta. Covid-19-virusmuunnosten kohdalla arvio on tehty WHO:n 13.7.2021 julkaiseman epidemiologisen tilanneraportin pohjalta.

THL toteaa, että sellaisesta maasta tai sellaiselta alueelta, joissa 14 päivän ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on alle 10 ja joissa testausaktiivisuus on vähintään noin 50 % Suomen vastaavasta testausaktiivisuudesta, saapuvien henkilöiden kohdalla ei ole erityistä riskiä epidemiatilanteen pahenemiselle Suomessa. THL:n tekemän arvion mukaan tällaisia maita tai alueita ovat Uusi-Seelanti, Australia, Singapore, Puola, Islanti ja Slovakia.

THL toteaa, että useiden maiden ja alueiden kohdalla 14 päivän ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on matala (alle 10), mutta varmuudella ei voida arvioida johtuuko tämä epidemiatilanteesta vai matalasta testausaktiiviteetista koska tarvittavia testausaktiiviteettia kuvaavia arvoja ei ole saatavilla. Kiinan, Hongkongin, Macaon, Taiwanin, Vatikanin ja San Marinon kohdalla on kuitenkin, aikaisempaan pandemian aikana saatuun kokemukseen perustuen syytä uskoa, että testausaktiivisuus on hyvä. Lisäksi kaikkien näiden maiden epidemiatilanne on viimeisten kahden viikon aikana kehittynyt joko parempaan suuntaan tai pysynyt vakaana. Tästä syystä THL katsoo, että Kiinasta, Hongkongista, Macaosta, Taiwanista, Vatikanista tai San Marinosta saapuvien henkilöiden kohdalla ei ole erityistä riskiä epidemiatilanteen pahenemiselle Suomessa.

Epidemiatilanne Pohjois-Norjassa Omasvuonon, Kaivuonon, Raisin, Koutokeinon, Kaarasjoen, Tenon, Uuniemen ja Etelä-Varangin kuntien alueella on säilynyt vakaana, joten näistä kunnista saapuvien henkilöiden kohdalla ei ole erityistä riskiä epidemiatilanteen pahenemiselle Suomessa.

Ruotsin epidemiatilanne on kehittynyt hyvään suuntaan, mutta edelleen Kiirunan, Pajalan, Ylitornion ja Haaparannan kuntien 14 päivän ilmaantuvuus 100 000 asukasta on selvästi yli 10.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi Malta. Maltaan epidemiologinen tilanne on heikentynyt ja ilmaantuvuus on lähtenyt nopeaan nousuun. Viikkoraportissa 15.7.2021 Maltaan ilmaantuvuusluku oli yli 127/100 000/14 vrk.

WHO:n epidemiologisen tilanneraportin mukaan alfa-, beta-, gamma- ja delta-virusmuunnokset ovat levinneet lähes kaikkiin maailman maihin. Kaikkia edellä mainittuja virusmuunnoksia esiintyy jo myös Suomessa, joten virusmuunnosten esiintyminen ei ole vaikuta edellä esitettyihin riskiarvioihin.

Kaikista maista ei ole saatavilla luotettavaa tietoa virusmuunnosten yleisyydestä, joten ne maat, joista tätä tietoa ei ole saatavilla, eivät täyttäne edellytyksiä, eikä niitä näin ollen myöskään voimassa olevan asetuksen tapaan luettelaisi 1 §:ssä.

Vaikutukset

Tartuntatautilain väliaikaisilla muutoksilla pyritään ehkäisemään ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviäminen Suomeen. Tartuntatautilain säännökset ovat voimassa 15.10.2021 saakka. Hallituksen esityksessä on kuvattu tarkemmin esityksen vaikutuksia

(https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_105+2021.aspx).

Voimassa olevan asetuksen perustelumuistiossa on kuvattu tarkemmin asetuksen vaikutuksia

(https://stm.fi/documents/1271139/67061353/06072021_VNA_muistio.pdf/acb370cb-77bb-bof8-8b20-2857c0b73721/06072021_VNA_muistio.pdf?t=1625580447738).

ECDC ylläpitää listaa EU-maiden covid-19-epidemiologisesta tilanteesta (<https://www.ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eueea>). Eri maiden epidemiologista tilannetta on kuvattu edellä säännöskohtaisissa perusteluissa.

Valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Asian kiireellisyyden vuoksi tavanomaisista lainvalmistelua koskevista lausunto- ja kuulemisohjeista on jouduttu poikkeamaan. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos on antanut lausunnon.

Voimaantulo

Asetusmuutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 26.7.2021.

Esitys

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että annetaan valtioneuvoston asetus poikkeuksista covid-19-todistuksen esittämisvelvollisuudesta ja covid-19-testiin osallistumisesta annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta.

